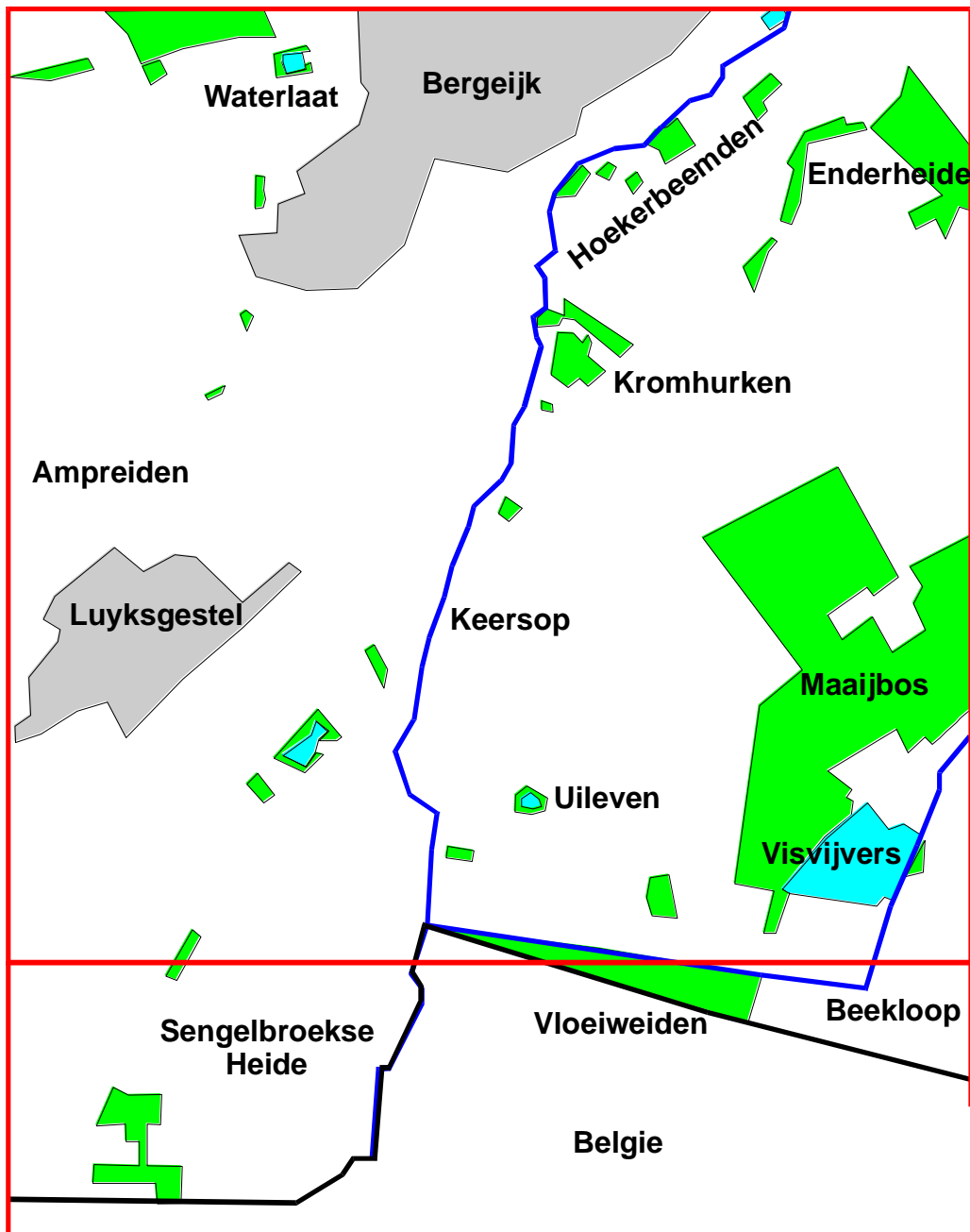

**Broedvogelinventarisatie atlasblokken 57-23 en 57-33 in 1999
t.b.v. het atlasproject 1998-2000**

Samenstelling: Tom Heijnen
Uitgave: Vogelwerkgroep De Kempen, Veldhoven
December 1999

1 Inleiding

In 1999 hebben Mart v.d. Broek en Tom Heijnen het atlasblok 57-23 en het Nederlandse deel van atlasblok 57-33 onderzocht op broedvogels t.b.v. het SOVON atlasproject 1998-2000. Hierbij is de werkwijze van SOVON gevolgd die bestaat uit het vaststellen van zoveel mogelijk verschillende broedvogelsoorten (met aanduiding van de broedzekerheid), het uitvoeren van kilometerhoktellingen (twee keer één uur per kilometerhok) en punttellingen (twee keer vijf minuten per punt).

In atlasblok 57-23 werden 93 verschillende vogelsoorten als (mogelijke) broedvogel vastgesteld. In werkelijkheid komen er naar verwachting maximaal 105 verschillende broedvogelsoorten in dit atlasblok voor. In atlasblok 57-33 werden 55 (mogelijke) broedvogelsoorten vastgesteld. In werkelijkheid komen er naar verwachting maximaal 65 verschillende broedvogelsoorten voor.

In dit verslag worden alleen de gegevens besproken van een aantal vogelsoorten die schaars of zeldzaam in de Kempen zijn.

2 Werkwijze

De atlasblokken 57-23 en 57-33 zijn op drie manieren onderzocht:

- Het bosgebied ten noorden van de Visvijvers Bergeijk (atlasblok 57-23, 135 ha.), voortaan Maajibos genoemd, is tijdens 11 bezoeken op alle broedvogelsoorten gekarteerd door het IVN Bergeijk/Eersel. De resultaten zijn in verslagvorm gepubliceerd: Vogelwerkgroep IVN Bergeijk/Eersel 1999. Broedvogelkartering "De Maaij. VWG IVN Bergeijk/Eersel.
- De Visvijvers Bergeijk (atlasblok 57-23, 30 ha.) zijn op schaarse en zeldzame broedvogels onderzocht door Mart en Tom in het kader van de hun jaarlijkse inventarisatie van dit gebied. De resultaten zijn in verslagvorm gepubliceerd: Heijnen, T. 1999. Broedvogelinventarisatie De Maaij (Bergeijk) in 1999. VWG De Kempen, Veldhoven.
- De overige delen van de atlasblokken zijn op de volgende data door Mart en Tom onderzocht: 4-3 (Bosuïl), 12-3 (Bosuïl, Steenuil), 14-3 (Maajibos), 27-3 (vnl. Maajibos), 31-3 (vnl. Roekentelling), 3-4 (Maajibos), 8-4 (Sengelbroekse Heide), 10-4 (losse waarnemingen), 17-4 (kilometerhoktelling), 22-4 (Enderheide), 25-4 (kilometerhoktelling), 1-5 (vloeiveiden e.o.), 6-6 (kilometerhoktelling), 13-6 (kilometerhoktelling), 24-6 (losse waarnemingen).

Het Maajibos en de Visvijvers zijn goed onderzocht. De overige delen zijn redelijk goed tot slecht onderzocht; dat laatste geldt vooral voor de kilometerhokken die buiten de kilometerhoktellingen vielen. Een zeer belangrijke tekortkoming is het gebrek aan meibezoeken in de overige delen; Mart en Tom zaten toen te kicken in Zimbabwe (35 soorten roofvogels in 2 weken...).

3 Resultaten

De resultaten zijn samengevat in de onderstaande tabel. Hierin is het aantal paren weergegeven, onderverdeeld naar Maajibos (atlasblok 57-23), Visvijvers (atlasblok 57-23), overige gebied in atlasblok 57-23, en atlasblok 57-33. Bij het bepalen van het aantal paren zijn de SOVON criteria (datumgrenzen e.d.) aangehouden. Bij de schattingen is gebruik gemaakt van de volgende aantalsklassen: A = 1-3, B = 4-10, C = 11-25, D = 26-100, E = 101-500, F = >500. Tussen [] staan schattingen van soorten die in het betreffende atlasblok niet daadwerkelijk zijn waargenomen.

Soort	57-23				57-33	Schatting	
	Maajibos	Visvijvers	Overig	Totaal	Totaal	57-23	57-33
Dodaars		1	0-1	1-2		A	
Fuut		10	1	11		C	
Roerdomp		1		1		A	
Knobbelzwaan		1		1	1	A	A
Canadese Gans		1		1		A	

Soort	57-23				57-33 Totaal	Schatting	
	Maaijbos	Visvijvers	Overig	Totaal		57-23	57-33
Nijlgans			0-1	0-1		A	
Krakeend		2		2		A	
Kuifeend		4		4		B	
Mandarijneend	1			1		A	
Havik	1			1		A	
Sperwer	0-1		2	2-3		A	
Buizerd	0-1		0-1	0-2	0-1	A	A
Torenavalk					0-2		A
Boomvalk	0-1			0-1		A	
Patrijs			5	5	2	C	B
Waterral		1		1		A	
Scholekster			5-9	5-9	3	B	A
Grutto					1		A
Wulp			10-15	10-15	3	C	A
Zomertortel	2	1		3	1	B	B
Steenuil					2	[A]	A
Bosuil	2		4	6		B	
IJsvogel		1		1		A	
Groene Specht	3		3	3		B	
Zwarte Specht	2		1-2	3-4		B	
Kleine Bonte Specht	1			1		A	[A]
Boomleeuwerik			1	1		A	
Veldleeuwerik			11	11	2	C	B
Gele Kwikstaart			1	1	0-1	A	A
Nachtegaal			0-1	0-1		A	[A]
Blauwborst		4		4		B	
Gekraagde Roodstaart	5	-	2	7	0-1	C	A
Roodborsttapuit			10	10	8	C	B
Bosrietzanger		1	3	4		C	[B]
Grasmus			24	24	9	D	C
Vuurgoudhaan	2-3			2-3		B	
Wielewaal			1	1	0-1	A	A
Roek			282	282		E	
Geelgors	9		3	12	1	C	A

Toelichting op enkele vogelsoorten:

(zie ook de rapporten over het Maajibos en de Visvijvers)

Dodaars

Op 24-6 werd een Dodaars gezien in de zuiveringsbassins onder Bergeijk. Dit gebiedje is zeer geschikt voor soorten als Dodaars en Meerkoet. Een broedgeval is daarom niet uitgesloten.

Fuut

Op het plasje "Waterlaat" aan de westzijde van Bergeijk zat een paar met nest.

Knobbelzwaan

In de Sengelbroekse Heide zat een paar met nest op een particulier vijvertje bij een boerderij. Het gaat uiteraard om tamme vogels.

Nijlgans

Op 1-5 en 24-6 werd een paar gezien op de weilanden bij de Visvijvers.

Havik

In het Maajibos zat een bewoond nest (2 eieren) in een Lariks. In het perceel waren ook twee oude nesten aanwezig.

Sperwer

In het naaldbos Einderheide werd op 22-4 een nest in een spar gevonden. Op 24-6 was dit nest bewoond (veertjes, poepspetters, veel prooiresten rond nest).

Op 17-5 werd een nest met 5 eieren gevonden in een Waymouth Den in het naaldbos tussen de Burgemeester Aartslaan en de Pastoorsweijers.

In het Maajibos zijn diverse keren Sperwers gezien, waaronder een man in roeivlucht op 14-3 en een man met prooi op 20-4. Op 14-3 werd een (oud?) nest gevonden in een spar, maar helaas is die nadien niet meer gecontroleerd.

Buizerd

In de Kromhurken werd op 17-4 een roepende vogel gehoord. Ondanks het gebrek aan vervolgvareningen is het mogelijk dat hier een paar aanwezig was.

Regelmatig werden Buizerden gezien in het Maajibos, waaronder een baltsend paar op 27-3. Een nest werd niet gevonden.

In de Vloeiweiden werd een baltsend paar gezien op 17-4. Het is echter mogelijk dat deze vogels in het Belgische deel van de Vloeiweiden hebben gebroed.

Boomvalk

Op 1-5 en 1-6 werd een pleisterende Boomvalk gezien op de Visvijvers. Het is daarom goed mogelijk dat de soort broedde in het Maajibos, al zijn in het bos zelf geen Boomvalken waargenomen.

Op 13-6 werd een laag vliegende Boomvalk gezien in de Hoekerbeemden.

IJsvogel

Buiten de Visvijvers werd nog een IJsvogel gezien op 6-6 langs de Keersop bij de Hoekerbeemden.

Boomleeuwerik

Op 1-5 werd een zingende Boomleeuwerik gehoord op een opengekapt stukje naaldbos aan de zuidzijde van het Maajibos. In voorgaande jaren is de soort hier al vaker als broedvogel vastgesteld.

Roodborsttapuit

Dé verrassing van onze inventarisatie! Tot onze verbazing waren er veel Roodborsttapuiten aanwezig, tenminste 10 territoria in atlasblok 57-23 en tenminste 8 in het kleine atlasblok 57-33. Nogal wat vogels zaten op plekken waar we ze absoluut niet hadden verwacht: armoedige weilanden met een kale sloot en wat weipaaltjes; of aan de rand van een maisakker.

In 1982 werden in de twee atlasblokken 10 territoria vastgesteld en in 1984-85 slechts 3. Met tenminste 18 territoria in 1999 is de stand zelfs beter dan begin tachtiger jaren!

4 Vergelijking met voorgaande jaren

In de tachtiger jaren is het volledige agrarische gebied in de twee atlasblokken al twee keer eerder onderzocht, namelijk in 1982 door Vogelwerkgroep De Kempen en in 1984-85 door de Provincie Noord-Brabant. De bezoeksintensiteit was destijds gering (in 1982 2-3 bezoeken, in 1984-85 gewoonlijk 3 bezoeken) en juist daarom redelijk goed vergelijkbaar met het onderzoek in 1999. De resultaten van 9 vogelsoorten zijn hieronder weergegeven (57-23 en 57-33 gecombineerd):

Soort	1982	1984-85	1999
Scholekster	1-2	9	8-12
Wulp	14	14	13-18
Grutto	8	7	1
Veldleeuwerik	58	>27	13
Graspieper	18	14	0
Gele Kwikstaart	8-10	5	1-2
Roodborsttapuit	10	3	18
Grasmus	34	18	33
Geelgors	7	9	3

De Scholekster is spectaculair vooruit gegaan (dit geldt overigens voor de gehele Kempen). Het aantal Wulpen is ogenschijnlijk stabiel. Met de Grutto is het een aflopende zaak. Dit geldt ook voor Graspieper, Gele Kwikstaart en Geelgors. Zelfs de voorheen talrijke Veldleeuwerik is zeer sterk aan het afnemen. Opvallend is het verloop van het aantal Grasmussen: momenteel een aantal dat vergelijkbaar is met dat in de beginjaren tachtig en een dip medio tachtiger jaren. Enig voorbehoud is echter op z'n plaats omdat verschillen in onderzoeksintensiteit wellicht een rol spelen.

Wat het agrarisch gebied in de twee onderzochte atlasblokken betreft is er slechts één lichtpuntje: de Roodborsttapuit. Na een forse afname van de soort in het agrarisch landschap in de tachtiger jaren is het aantal momenteel zelfs groter dan in 1982!

5 Verspreidingskaarten

Op de volgende pagina's zijn verspreidingskaarten opgenomen van een aantal vogelsoorten in 1999. Van soorten die uitsluitend in het Maaijbos of op de Visvijvers voorkomen is geen kaartje opgenomen (zie daarvoor de betreffende rapporten).

Zwarte gesloten rondjes zijn zekere territoria (volgens de SOVON criteria voor het inventariseren van broedvogels in proefvlakken), open rondjes zijn mogelijke territoria.